

מדריך למלווה נהג חדש

נהג חדש לדרך חדשה

נהגים חדשים, בשנה הראשונה לנהיגתם שיעור מעורבותם בתאונות דרכים קטלניות הוא פי שנים משיעורם באוכלוסייה. הסיבה לכך היא היעדר ניסיון, גיל צעיר, ולעיתים הרצון להרשים את החבר'ה. מה עושים? חונכים את הנהג הצעיר בדרך מושכלת, מכניסים אותו למסלול הנהיגה בהדרגה באמצעות מלווה. אומרים כי בעל רישיון הוא נהג לכל דבר. אולם מתברר כי הכשרת הנהגים איננה מספקת. מכאן שפתרון הליווי אמור למלא את החוסר בהכשרה ואת הכשלים באישיות של צעירים שניתן בידם מכשיר עם כוח רב עוצמה. הליווי אולי נראה קצת טרחני אבל מועיל מאוד ואף הכרחי..

העובדות מלמדות כי היעדר ניסיון בנהיגה מקורו בכך שלימודי הנהיגה הנם מוגבלים מאוד ואינם מכינים טוב את הנהג הצעיר למגוון האירועים המתרחשים בכביש במיוחד בכבישים בינעירוניים. בנוסף לכך הניסיון בנהיגה הוא דבר נרכש מעצם הגדרתו והוא נרכש רק לאחר שהנהג נחשף למגוון תנאים בעת הנהיגה. תנאים כמו: עייפות, נהיגה בלילה, סנור, השפעת מזג האוויר והשפעת אלכוהול. לכך אפשר להוסיף את העובדה שנהגים צעירים נוטים להיות מושפעים, בקלות יחסית, מלחץ סביבתי.

כל זה מביא לתוצאות הסטטיסטיות המצביעות על כך שנהגים צעירים וחדשים מעורבים ביותר תאונות מאשר משקלם באוכלוסיית הנהגים.

תקופת הנהיגה הראשונה תבנה את דרך הנהיגה העתידית של ילדינו, הדור החדש לנהיגה, ותשפיע רבות על המיומנות, אופי הנהיגה וההתנהגות בכביש והכי חשוב, הבטיחות. נצלו את התקופה למספר רב של נסיעות, ככל שניתן גם יזומות וגם בלתי שגרתיות. ליווי נהג חדש זו חובה שהיא שליחות.

המצב כיום

הרציונל שמאחורי חוק הנהג המלווה אומר כי : הנהג המנוסה והבוגר יותר, יעביר מהידע ומהניסיון שלו לנהג הצעיר. כלומר: אין נהג כבעל ניסיון. כיום, כל נהג חדש חייב במלווה למשך 3 חודשיים. נהג מלווה חייב להיות לפחות בן 24 ובעל רישיון עם ותק של 5 שנים לפחות.

המפגש בין החוק והמציאות מעלה מספר תמיהות. ראשית החוק קובע כי על המלווה להיות בגיל מסוים ובעל ניסיון בנהיגה אבל מי לידו יקבע כי המלווה שלנו יודע כיצד ומה להדריך, או בקיצור: האם יש לו בכלל מושג בנהיגה נכונה. התשובה לכך למרבה הצער היא שלילית שכן סביר להניח שלמרבית הנהגים המלווים אין את הכישורים המתאימים. גם אותו לא לימדו לנהוג אלא לעבור טסט, והוא מעולם לא נדרש לשפר את רמת הנהיגה שלו.

שנית, מה אמור המלווה לעשות? סתם להצטרף לנהיגה ולהעיר על טעויות חמורות או למנוע שטויות? האם הוא אמור להגיב למעשי הנהג החדש או להוביל אותו? דבר מכל זה לא נאמר בחוק וכן,,חומר הדרכה ראוי לא הוכן בכלל.

מה עושים ?

מכונית היא כלי תחבורה פחות מסובך ממטוס, אבל כדאי ללמוד משהו מנוהלי הטיסה. בראש ובראשונה יש להפנים את רעיון הטיפול השיטתי. מכאן ברור כי הנהגת נוהל מובנה בעת הליווי יכול להפוך את זמן הליווי לזמן איכותי. העיסוק לפני כל נסיעה במרכיבי הרכב, מכניס את הנהג ל"מצב היכון לנהיגה". הכביש הוא מקום מסוכן, ולמרות שהנהיגה היא פעילות יומיומית, חלק משגרת החיים, היא לא ממש דומה לצפייה בטלוויזיה או לפעולה שגרתית אחרת. וכן, לשגיאה בנהיגה יש משמעות קצת יותר חמורה מאשר העברת ערוץ בהיסח דעת.

לפני שמניעים

נוהל הליווי צריך להתחיל לפני התחלת הנסיעה אז יש לבחון את הפריטים הבאים: רישיון נהיגה של הנהג ושל המלווה, תעודת ביטוח חובה ורישיון רכב וכמובן הצמדת שלט "נהג חדש" לחלון האחורי ברכב.

שלט נהג חדש לא לשכוח !

בדוק רישיון וביטוח רכב ותוקפם

דלתות. בנוסף לכך צריך לפני ההתנעה לוודא כי המכונית אכן מוכנה לנסיעה. ראשית, לוודא שדלתות המכונית סגורות. הנהג החדש צריך גם ללמוד להיות אחראי על שאר הדלתות ברכב, לא רק על הדלת בה הוא משתמש. יש ללמד אותו באופן מסודר איך לנטרל או לדרוך שלט/מערכות-אזעקה/קודנית, להכיר לו בעיות אופייניות כמו למשל תקלות בהן הקודנית לא פועלת עקב טעות בהקלדה, ושלט לא מגיב ואיך להתגבר עליהן.

תא המטען ואבזרי גלגל. לאחר מכן עליו להכיר את תא המטען ואת תכולתו. איך פותחים וסוגרים מבפנים ומבחוץ. מיקום כלי הנהג ואיך שמים מטען של ממש. בכלי רכב מסוימים זה יותר מורכב מאשר באחרים. עליו להכיר את מיקום הגלגל החילופי, את המגבה את מפתח גלגלים ואת משולש האזהרה וכן כיצד להחליף גלגל. יש ללמוד את שלבי ההכנה להחלפת הגלגל: הוצאת משולש אזהרה, לבישת אפוד זוהר, הפעלת ארבעת המאותתים, הכנת הגלגל התקין, ולהקפיד להזכיר על הסכנה שיש בצידי הדרך, ועל הסכנה בהחלפת צמיג בצד הפונה לתנועה. יש ללמד איך מעמידים את הרכב, לציין את חשיבות הפילוס, ומה עושים כאשר הדבר קורה במורד ואז, יש ללמד איך ואיפה להניח את המגבה ולהגביה את הרכב, לשחרר ברגים, להחליף גלגל, לסגור ברגים בחוזקה. רצוי כמובן לא בעל-פה אלא באופן מעשי.

זאת גם הזדמנות מצוינת לבדוק את מצב הצמיג בכלל ואת לחץ האוויר שלו בפרט, שלא לדבר על זמינות הכלים ותקינותם.

בדוק גלגל חליפי- כלי נהג- משולש אזהרה

תדלוק. לאחר מכן יש להדריך את הנהג החדש בכל הקשור לתדלוק. כיצד פותחים וסוגרים את מיכל הדלק ולקבל הנחיות על סוג הדלק ודרכי התדלוק.

מתחת למכסה המנוע. בשלב הבא עוברים למה שמסתתר מתחת למכסה המנוע. על הנהג החדש ללמוד את אופן פתיחתו וסגירתו של מכסה המנוע להכיר מכלולים בסיסיים, ובעיקר נקודות לטיפול נהג: בדיקת שמן למנוע, מים למצנן כולל הנחיות בטיחות לפתיחת מכסה המצנן והוספת מים למתיזים המיועדים לניקוי החלונות.

בדיקת שמן מנוע

בדיקת מים

בתוך המכונית

לאחר שסיימו את הסיור וההכרות מחוץ למכונית עוברים לשלב הבא הכרת תוך המכונית.

כיוון מושב הנהג. כיוון המושב חיוני לנהיגה נכונה, לשליטה ולתגובה נדרשים והכרחי למניעת עייפות ולשמירה על הריכוז. מושב הנהג אינו כורסת טלוויזיה ו/או כיסא בים. יש לכוון את מסעד הגב למצב זקוף פחות או יותר. במכוניות בהן ניתן לכוון את גובה המושב ואת ההגה יש לדאוג גם לכך.

מצב אחיזת שתי הידיים על ההגה

אמת מידה לישיבה במרחק בטוח

יש לקבוע את בסיס המושב כך שהרגליים יגיעו לקצה מהלך דוושת הבלם ועוד קצת. המרחק מההגה צריך להיות כזה שמפרק כף היד ינוח על חלקו העליון של גלגל ההגה אחיזת הידיים הנכונה תהיה כך: יד ימין תונח על גלגל ההגה בשעה 3 ויד שמאל בשעה 9.

כיוון מראות. למרות הכול הנהגים עדיין לומדים להסתמך בעיקר על המראה הפנימית למרות המגבלות בנהיגה, בייחוד כאשר יש נוסעים מאחור. בנוסף, לא מעט מורים משתמשים במראות פנימיות פנוראמיות, למרות הסיכון שבהן העיוות שהן יוצרות. לכן, במקרים רבים, צריך להתחיל ללמד מחדש, את הנהג להשתמש הרבה במראות הצד בכלל, ולפני שינוי נתיב בפרט. איך מכוונים? מראה פנימית צריכה להיות מכוונת למרכז החלון האחורי, מראות הצד צריכות להיות מכוונות כך שכמעט כל השטח שלהן מכסה את הכביש והקצה הפנימי מכסה במעט את הרכב, כדי לתת נקודת ייחוס בלבד.

כיוון מראות צד חשמליות

מכלולי נהיגה

תיבה אוטומטית. יש ללמד את הנהג החדש לתפעל נכון את התיבה. ראשית, עליו להכיר את המצבים ומשמעותם כי הוא פשוט לא הורגל לכך בלימודי הנהיגה הורגל לנהוג בתיבה ידנית. שנית, עליו לשים לב למיקום רגל שמאל, שמכונית עם תיבה אוטומטית היא הופכת ממשתתפת פעילה, לסבילה, אך אמורה לתמוך במצבים מסוימים בגוף. במעבר בין מצבי הגיר יש להקפיד כי הרגל תהיה מונחת על דוושת הבלם. בחנייה מומלץ למצב את התיבה בסרק, להפעיל בלם חנייה ורק אז להעביר למצב חנייה-P.

תפעול תיבת הילוכים אוטומטית

מוכנים לנהיגה? רק רגע!

חגורות בטיחות. לפני ההתנעה. יש לחגור את חגורות הבטיחות. צריך לדאוג שבלקסיקון של הנהג הצעיר לא יופיע מושג כמו נהיגה ללא חגורה, למעט נסיעה לאחור. חשוב להבהיר לנהג הצעיר כי במקרה של תאונה ללא חגורה גם כרית האוויר לא תעזור. להפך, כרית אוויר ללא חגורה יוצרת בעיות משלה בעת תאונה.

אבזור נוסף. לבסוף, יש להכין את הטלפון הסלולארי ואת הדיבורית האישית ברכב. זה לא ממש בטוח לדבר, בוודאי לפטפט בזמן נהיגה. אבל מי שמתכוון בזמן נהיגה לענות לטלפון שיכין אותו מראש.

במקרה של תקלה. יש ללמד איך לקבל עזרה משירותי עזרה לרכב כולל טלפונים שימושיים לעת צרה, יש לדעת איזה פרטים מחליפים במקרה תאונה. רצוי ללמד איך מתניעים באמצעות כבלים כולל דרכי זיהוי של המצבר.

יוצאים לדרך

התנעה. עם סיבוב מפתח בלבד, ללא לחיצה מוגזמת על דוושת התאוצה. שתי הידיים תמיד על ההגה. לא נוהגים עם יד אחת. נקודה.

נוהגים בכביש. יש לשים לב לטיפוח תפישה המרחבית של הנהג החדש שעיקרה ההשתלבות בתנועה המשתנה בכביש ובעצם השינוי של הכביש. צריך להדגיש שבעת נהיגה הכול זז, הכול דינאמי ובחלק מהמקרים זה מתרחש באופן מפתיע בדמות הולכי רגל המתגלים מעבר לאוטובוס בתחנה, מגבלת שדה ראייה מאחורי משאית או כל רכב גבוה, פנסי בלימה עמוק בתוך התנועה מלפנים, רכב חונה הגורם לכלי הרכב שמאחוריו לעקוף אותו ולהיכנס לנתיב של הנהג שלנו ועוד. נקודה חשובה להתמקדות היא נושא העייפות.

מבט לטווח רחוק, מקנה לנהג מידע רב

ריכוז. נהיגה בכביש בינעירוני היא ממושכת מטבעה ומחייבת ריכוז מתאים לאורך זמן. אצל הנהג הצעיר הפעולות אינן עדיין אוטומטיות מה שמחייב ריכוז גבוה. חוסר בהרגלי נהיגה גורם לעייפות ופוגם משמעותית ביכולתו להגיב למצב משתנה בזמן הנכון.

נהיגה בכביש בינעירוני. נהיגה כזאת על מרכיבי המהירות, המרחק והזמן אינה מוכרת לנהג. הנהג צריך ללמוד לראות למרחק בטווח גדול יותר, אגב לימוד מרכיבי התנועה השונים בכביש כזה סטייה מנתיב ועקיפות, מבנה כביש משתנה כגון: פיתולים, עליות וירידות.

כניסה לכביש מהיר מחייב שינוי בנהיגה

שמירה על נתיב הנסיעה. שמירה על נתיב הנסיעה אמורה להדגיש את משמעות הסטייה מהנתיב, שהיא מקור לתאונות רבות, וגם כדי לזהות כניסת רכב אחר לנתיב הנסיעה שלנו.

שמירה על הימין. יש להקפיד על נסיעה בנתיב הימני תמיד. זה החוק, זה מה שצריך להיות וזה עוזר. לפעמים הדוגמה האישית בעייתית, אבל זאת דווקא הזדמנות טובה גם אצל המלווה. זה נכון בכבישים הן בעלי שני נתיבים והן בעלי שלושה.

מהירות. מהירות מופרזת, היא הסיבה העיקרית להתרחשות תאונות בקרב נהגים חדשים ומהווה כ-44 אחוז מכלל התאונות בהם הם מעורבים. הנהג הורגל לנסיעה בתחום עירוני ובמהירויות נמוכות. יש להרגילו לנהיגה במהירויות גבוהות יותר לקראת יציאה לכביש בינעירוני. הגדלת המהירות תיעשה בהדרגה ביחס ליכולת השליטה של הנהג ברכב. יש להקפיד לא רק על שמירת המהירות ככתוב בחוק אלא בעיקר ללמד את הנהג את חשיבות המהירות הנכונה ביחס לתנועה, לתנאי הדרך והראות.

שמירת מרחק. הנהג הצעיר הסתגל לשמור מרחק בתחום העירוני. זמן התגובה של נהג שאינו מנוסה ארוך יותר, שלא לדבר על בעיות של היסח דעת והשפעת אלכוהול ועל כן חשוב להדגיש עניין זה בכביש הבין עירוני במהירות גבוהה. קיימות שיטות כמו "עשרים ואחת, עשרים ושתיים".

עקיפה. הרצון להגיע בזמן מהיר ליעדנו תלוי גם בשאר הנוהגים בדרך. פעולת העקיפה תקדם אותנו בתור המכוניות ותצמצם את זמן הנסיעה. עם זאת, הפעולה אינה פשוטה, כיוון שהיא תלויה בגורמים נוספים שאינם בשליטתנו: הרכב שנע מלפנים, אותו נרצה לעקוף, לא נע בקצב הנדרש מבחינתנו. הרכב שנע ממולנו, נצטרך להבחין בו מבעוד מועד, והרכב שמאחור שמן הסתם לחוץ כמונו וכשמזהה את השילוט "נהג חדש" ינסה לעקוף במהירות. קבלת החלטה לביצוע עקיפה חשוב שתעשה על בטוח, כאשר שדה הראיה אינו מוגבל. ויתור על ביצוע עקיפה מחייב אף הוא תרגול. תרגלו ביצוע נכון של כל שלבי העקיפה גם בכביש מהיר ובמהירות גבוהות. הדגישו את נושא שמירת רווח צד מהרכב הנעקף וחזרה לימין כמה שיותר מהר ומניעת חשיפה מסוכנת בנתיב הנגדי.

מעבר בצומת. יש להבדיל בין צומת מרומזר וצומת חסר רמזורים. בהתקרבות לצומת שאינו מרומזר, יש לשים לב לתנועה אליו ולהאט במקרה הצורך. במקרה של צומת מרומזר יש לשמור על מהירות קבועה ואין להאיץ לקראת הצומת. נהג חדש מתקשה לעיתים לזהות את יכולתו לעבור בצומת ולוקח סיכון מיותר.

בצומת מעגל תנועה כללים מיוחדים

איתות. כתלמיד, הנהג החדש הורגל לאותת כאשר הורו לו על כך (הוראת מורה הנהיגה), כעת, עליו ללמוד לעשות זאת לפי הבנתו. חשוב לעקוב כי הוא אכן מאותת לפני כל פניה ובזמן מתאים.

בלימה נכונה. יש לתרגל בלימה נכונה על הכביש ובלימת חירום במגרש ריק. יש להבדיל בין רכב המצויד ב-ABS ובין כזה שאין לו. במכונית המצוידת ב-ABS חשוב לבלום בלחיצה רצופה בכל הכוח האפשרי. חשוב לדעת כי בעת שימוש ב-ABS המערכת עשויה לייצר רעידות ורעשים.

נסיעה לאחור. במקרים רבים, הנסיעה לאחור היא הדרך לצאת מהחניה. יש להדגיש כי נסיעה לאחור מיועדת לחנייה או ליציאה ממנה בלבד, ולא לקיצורי דרך למיניהם. נסיעה לאחור תיעשה אך ורק רק לאחר שנגקטו כל אמצעי הזהירות. יש לזכור כי נהג חדש תרגל נסיעה כזאת רק כחלק מטקס החנייה, בין מכוניות ובהשגחת המורה. נסיעה לאחור היא פעולה מסוכנת ועל הנהג להפנים זאת. בנוסף, יש לתרגל נסיעה שהיא מעבר לחנייה רגילה, בייחוד לאלו שיוצאים או נכנסים למקומות בעייתיים.

נסיעה לאחור רק לצורך ובזהירות

נסיעה במורד. בנסיעה במורד פועלים על הרכב כוחות המגבירים את מהירותו. לשם כך חשוב ללמוד לשמור על מהירות נכונה דרך שימוש נכון בבלמים ובהילוכים, גם בתיבה אוטומטית, על מנת להגיע למהירות תואמת תוך יכולת שליטה בטוחה ברכב.

נסיעה בעלייה. גם בנסיעה כזאת יש ללמד כיצד להשתמש נכון בתיבת ההילוכים ו/או שימוש בדוושת הדלק בלחיצה חזקה (קיק-דאון). יש לתרגל האצות שכאלו.

כביש מפותל. שילוב של פניות בזוויות משתנות עם שדה ראייה משתנה עד כדי אי יכולת לראות דבר, כאשר בחלק מהמקרים הנסיעה היא בנתיבים צרים וישנה השפעה של הכוחות הפועלים על המכונית, כביש כזה מחייב היכרות עם הבעיות האופייניות לו ומחייב תרגול.

נהיגת לילה. נהיגת לילה, תוך הפרדה בין נהיגה עירונית ובין עירונית, אינה מוכרת לנהג בכלל. תאורה בעייתית היעלמות עצמים, בעיית הסנוור, עקומות, קריאת כביש ללא תאורה. יש לדאוג כי הנהג יהיה מודע לכל אלו ולתרגל אותו בנהיגה לילית בסוגי הכביש העיקריים. יש להוסיף תרגול של החלפת אורות בסוגי כביש, הימנעות מסנוור בתחום עירוני, בצמתים ומאחורי מכוניות.

נהיגה תחת השפעת אלכוהול. השפעת האלכוהול מסכנת את הנהג והנוסעים עימו. נהג ששתה סובל עקב כך מבעיות ראייה, ומבעיות ריכוז ועקב כך זמן התגובה שלו מתארך. במקביל הוא נוטה לקחת סיכונים מיותרים.

נהיגה בלילה והשפעת אלכוהול. הסיכון שנהג צעיר יהיה מעורב בתאונה בשעות הלילה גדול פי 10 מהסיכון יהיה שיהיה מעורב בתאונה בשעות היום. הגורמים לכך הם חוסר הניסיון בנהיגה בחשיכה, השפעת העייפות, לחץ חברתי והשפעת האלכוהול.

משפט אחרון לחונך

חונך את הנער עלפי דרכו. אל תצעק, ואל תפחיד תישאר רגוע גם אם המצב נראה לך לא כל כך טוב. אפשר להפוך את תקופת הליווי למשהו חיובי מאוד בתחום הנהיגה, גם לנהג המלווה. בשיטת בוא נעשה זאת ביחד.